

Paradigma psychologie

PhDr. Michaela Peterková, www.psyx.cz

Paradigma neboli základní model - supermodel psychologie

Termínem paradigma* vědy se myslí určitý vzorec, který vyjadřuje podstatu jevů, jež daná věda zkoumá. A protože psychologie zkoumá psychiku, je úkolem paradigmatu psychologie vyjádřit právě podstatu psychiky. Z českých autorů pracuje s tímto pojmem asi nejvíce M. Nakonečný (někteří se bez něho zcela obejdou), a tak následující text nese stopy jmenovaného profesora.

Jak již bylo uvedeno, základní tendencí organismu je snaha o přežití. Přežití znamená totéž jako adaptovat se na proměnlivé okolní podmínky. Vývojově nejvyšším a také nejsložitějším nástrojem adaptace je nervová soustava jako materiální podklad psychiky. Podobně jako plíce ve spolupráci s dalšími orgány mají zajistit přežití přívodem kyslíku a odvodem CO₂, zajišťuje psychika přežití tím, že na základě informací zvenku zkonstruuje účelnou odpověď jedince na situaci, v níž se nachází (Psychika "řekne" - teď tu silnici nepřecházej, auto přijíždějící zprava je už moc blízko a srážku s ním nemusíš přežít).

Psychika se tedy podílí na řízení interakce individua a situace a to ve směru adaptace neboli přežití. Na základě toho lze paradigma psychologie odvodit následujícím způsobem:
 $S > O > R$, resp. $R = f(S \langle O)$,

kde S je situace, podnět; O je osobnost, jedinec a R je reakce, odpověď (f je funkce a být funkcí něčeho znamená být tím něčím ovlivňován nebo utvářen).

$S > O > R$ lze interpretovat takto: jistá situace působí na osobnost a výsledkem tohoto působení je určitá odpověď jedince na danou situaci. $R = f(S \langle O)$ je jinými slovy totéž: Reakce je funkcí interakce situace a osobnosti (je utvářena vzájemným působením situace a osobnosti).

Jak známo, na tutéž situaci nereagují všichni lidé stejně. Jestliže S - situace je objektivně pro každého stejná, co způsobí, že R - reakce se člověk od člověka liší? Přidržíme-li se výše uvedeného paradigmatu $S > O > R$, je zřejmé, že klíčem k vysvětlení této variability je prostřední článek paradigmatu - tedy O - osobnost**. Ta rozhoduje o tom, jaké vlastnosti a význam přisoudí člověk dané situaci, a jakou odpověď na

Online testy na
www.psychotesty.psyx.cz

EQ-TEST

Test emoční inteligence Dokážete komunikovat s druhými, umíte správně odhadnout, jak se cítí? Vládnete svým emocím nebo ony ovládají vás?

OSPAT

Test typů a poruch osobnosti Jaké je celkové zaměření vaší osobnosti? Nemáte některé vlastnosti příliš silně nebo naopak příliš slabě vyvinuté?

BITEPT

Test psychických poruch Dělá vám starosti vaše psychika? Chcete pomoci odhadnout, jak jste na tom s duševním zdravím?

FULJOB

Test profesní orientace Na jakou školu nebo práci se hodíte? S jakou profesí ladí vaše osobnost?

MEMREX/COGIT

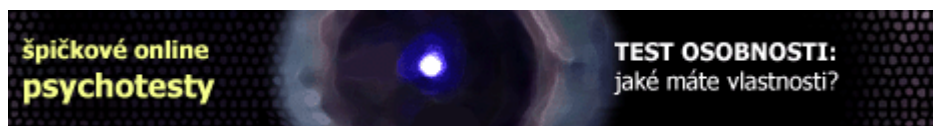
Test paměti a test mentálního výkonu. Jak funguje vaše paměť? Jak dobří jste v zapamatování a vybavení? Myslí vám to pružně, rychle a bezchybně? Neselháváte v pozornosti?

Online testy na
www.psychotesty.psyx.cz

základě toho vybere. Malé dítě si kupříkladu klidně sáhne na horkou plotnu, protože neví, že se spálí, zatímco jeho matka, vyzbrojena touto informací, to neudělá. V osobnosti matky je "uložena" zkušenost, informace o nebezpečnosti horké plotny; osobnost dítěte dosud nemá tuto zkušenost k dispozici.

Tatáž situace, jiná osobnost - jiná reakce. Osobnost jako soubor intervenujících proměnných*** tedy "filtruje" všechny příchozí podněty a určuje typ reakce a její průběh.

autor: PhDr. Michaela Peterková, www.psyx.cz

www.psychotesty.psyx.cz

Psychologie na internetu:

www.psychotesty.psyx.cz > online psychologické testy

www.psychoweb.cz > články z psychologie, výtahy z knih

www.psychonet.cz > inteligentní testy osobnosti

www.profi.psychonet.cz > psychologické testy pro firmy a personalistiku

www.velka.zlutasova.cz > online programy proti depresi a úzkosti

www.chytra.zlutasova.cz > kurzy základů psychologie přes internet

www.relaxace.psychoweb.cz > relaxace v mp3 ke stažení

www.psyx.cz > testy, poradna, hypnóza

* Paradigma

(Z řec. příklad, vzor) - soubor všeobecně uznávaných principů, podle kterých daná věda pracuje, slouží jako modely problémů a jejich řešení

** Osobnost

Význam pojmu osobnost, jak se užívá v psychologii, se zcela nekryje s významem v běžné mluvě. Zjednodušeně lze říci, že v psychologii vyjadřuje pojem osobnost fakt jedinečnosti a celistvosti psychiky každého člověka. Nemá zde hodnotící význam (ve smyslu "to je osobnost" = někdo vynikající, zajímavý...) - osobností je v psychologii každý od chvíle, kdy jeho psychika začne vykazovat specificky lidskou formu fungování.

*** Intervenující proměnná

Základní vlastností proměnné obecně je to, že může nabývat různých hodnot; intervenující proměnné jsou označením pro vnitřní psychofyzické dispozice jedince.

Online programy proti úzkosti a depresi

* zbavte se svých potíží z pohodlí svého domova

* zcela anonymní

* potřebujete jen zájem a internet

www.velka.zlutasova.cz

Test duševního zdraví - MENFIT

* posuzuje pozitivní i negativní vlivy na vaši psychiku

* zjišťuje možný výskyt nejčastějších psychických poruch

www.psychonet.cz

Stáhněte si relaxaci v mp3

* relaxační metody pomáhají proti úzkosti, stresu, při potížích se spánkem a jiných problémech

www.relaxace.psychoweb.cz

Inteligentní test osobnosti IES

* hodnotí 14 klíčových lidských vlastností

* podrobné vyhodnocení bez čekání, ihned

www.psychonet.cz